

**มาตรการการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน : กรณีการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ฝาด**

การป้องกันทุจริตคอร์รัปชันถือเป็นยุทธศาสตร์และวาระแห่งชาติ เนื่องจากการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยการสร้างค่านิยมปลูกจิตสำนึกให้คนไทยมีความซื่อสัตย์สุจริต และไม่ยอมรับการทุจริตคอร์รัปชัน ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน และเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ฝาด อำเภอเสียว จังหวัดตรัง ได้ตระหนักถึงการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันและการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งกระบวนการปฏิบัติงานจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้า งานบริการ และสิ่งก่อสร้าง เป็นช่องทางของการทุจริตคอร์รัปชันและผลประโยชน์ทับซ้อนที่สำคัญ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ฝาด จึงให้ความสำคัญในทุกขั้นตอนของการจัดซื้อจัดจ้าง ตั้งแต่การกำหนดคุณลักษณะเฉพาะ (specification) การคำนวณราคากลาง การประมูลงานหรือการประกวดราคา การลงนามในสัญญา การบริหารสัญญา การตรวจรับงาน การเบิกจ่ายเงิน องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ฝาด จึงกำหนดขั้นตอนเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน : กรณีการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ดังนี้

๑. ขั้นตอนการประเมินความต้องการ เป็นขั้นตอนการกำหนดขอบเขตความเป็นไปได้ของโครงการ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม โดยความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในขั้นตอนนี้ ได้แก่ การประเมินมูลค่าของโครงการเกินความเป็นจริง การกำหนดขอบเขตหรือออกแบบโครงการที่เอื้อประโยชน์ต่อข้าราชการ นักการเมือง หรือภาคเอกชนที่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

๒. ขั้นตอนการเตรียมการ เป็นขั้นตอนพื้นฐานในการพิจารณาและอนุมัติโครงการโดยหน่วยงานเจ้าของโครงการเตรียมแผนงาน เอกสาร ประกาศการประมูล และวิธีการจัดซื้อจัดจ้างที่เหมาะสมถูกต้องตามระเบียบ โดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในขั้นตอนนี้ ได้แก่ การออกแบบโครงการที่เอื้อประโยชน์หรือมีอคติ กับผู้ประมูลรายใดรายหนึ่ง ทำให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมระหว่างผู้เข้าร่วมประมูล

๓. ขั้นตอนการคัดเลือกผู้เข้าร่วมประมูล เป็นขั้นตอนในการเปิดเผยรายละเอียดของโครงการและคัดเลือก ผู้ชนะการประมูล โดยความเสี่ยงในการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นในขั้นตอนนี้ ได้แก่ การเปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับ หรือข้อมูลที่เอื้อประโยชน์ให้กับผู้เข้าร่วมประมูลรายใดรายหนึ่งเป็นพิเศษ การเปิดเผยข้อมูลล่าช้า ทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างผู้เข้าประมูล รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของโครงการหลังจากได้ผู้ชนะการประมูลแล้ว

๔. ขั้นตอนการดำเนินการตามสัญญา เป็นขั้นตอนที่ผู้ชนะการประมูล หรือคู่สัญญาจะต้องดำเนินการส่งมอบสินค้า หรือบริการที่ตกลงกันไว้ในสัญญา โดยโอกาสเสี่ยงในการทุจริตขั้นตอนนี้ ได้แก่ การส่งมอบสินค้าหรือบริการที่เป็นไปตามคุณลักษณะเฉพาะ (specification) หรือรายละเอียดโครงการที่กำหนดไว้ในสัญญา

การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่ไม่โปร่งใส จะนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันต่างๆ มากมาย เช่น การติดสินบน การสมรู้ร่วมคิด การยั่วประมูล การเอื้อผลประโยชน์ ไปจนถึงการมีผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งเกิดจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใช้อำนาจ หรือตัดสินใจ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าผลประโยชน์ส่วนราชการ ไม่ว่าจะเป็นผู้กำหนดนโยบาย เจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบในการจัดซื้อจัดจ้าง ผู้เข้าร่วมประมูล คู่สัญญา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายในสัญญา ดังนั้น การจัดซื้อจัดจ้างที่ดีควรคำนึงถึงประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า ความโปร่งใส การประมูลแข่งขันที่เป็นธรรม และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งการจัดซื้อจัดจ้างที่ดีควรคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

๑. กฎ ระเบียบและวิธีการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างที่ดีควรครอบคลุม และเป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีการกำหนดกฎ ระเบียบ และวิธีการป้องกันมาบังคับใช้เพื่อป้องกันการทุจริตการจัดซื้อจัดจ้าง จะต้องเปิดให้มีการประมูลสาธารณะ มีความเป็นธรรม ประกาศหลักเกณฑ์ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างให้ชัดเจน

๒. ระบบจัดซื้อจัดจ้าง จะต้องถูกพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมไปพร้อมกับระบบการบริหารจัดการโครงสร้างภาครัฐ เพื่อให้การวางแผน และการใช้เงินภาครัฐมีประสิทธิภาพสูงสุด และจะต้องถูกบริหารจัดการให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล เพื่อก่อให้เกิดความโปร่งใส และมีประสิทธิภาพ

๓. การเข้าถึงข้อมูล ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง ควรเก็บรวบรวมไว้ด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็ข้อมูลการดำเนินการ ข้อมูลการตัดสินใจ หรือข้อมูลทางการเงิน เพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์ หรือเผยแพร่ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง ควรมีการนำเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อก่อให้เกิดความโปร่งใส และความเป็นธรรม

๔. ระบบควบคุมการตรวจสอบ การควบคุม และการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างจากทั้งภายในและภายนอกเป็นรากฐานที่สำคัญในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ในการจัดซื้อจัดจ้าง โดยการควบคุมและตรวจสอบที่ดีจะต้องมีการติดตาม เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำผิดเนื่องจากความผิดพลาดในการปฏิบัติหน้าที่ บทลงโทษสำหรับการทุจริต จะต้องวางระบบไว้อย่างชัดเจน และมีการบังคับใช้

๕. กลไกการอุทธรณ์ จะต้องมึหน่วยงานที่สามารถรับข้อร้องเรียนที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยหน่วยงานดังกล่าวจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในระบบจัดซื้อจัดจ้าง และมีความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยจะต้องเป็นอิสระจากหน่วยงานอื่นๆ ทั้งหน่วยงานที่กำหนดกฎเกณฑ์ ผู้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง หน่วยงานตรวจสอบ และหน่วยที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลโครงการ

๖. การพัฒนาขีดความสามารถเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเรื่องการจัดซื้อจัดจ้าง จะต้องมีความเป็นมืออาชีพที่เกิดจากการฝึกฝน การชี้แนะ และการส่งเสริมให้มีการพัฒนาขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ในองค์กร โดยระบบของราชการจะต้องเอื้อให้ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และตรวจสอบระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และมีความโปร่งใส

๗. มาตรการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยต้องมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการทุจริต การปลอมแปลง การฉ้อโกง การมีผลประโยชน์ทับซ้อน การคว่ำบาตร เป็นหนึ่งในมาตรการที่รัฐสามารถใช้เป็นเครื่องมือเพื่อให้กระบวนการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ

ตัวอย่างข้อไม่พึงปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ

๑. เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องไม่รับของตอบแทน ที่เป็นเงิน และไม่ใช่งานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ หรือพวกพ้อง และเสียประโยชน์ของทางราชการ

๒. เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่การทำงาน ปฏิบัติหน้าที่เอาผลประโยชน์ตัวเองหรือพวกพ้อง และเสียประโยชน์ของทางราชการ

๓. เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่พึงทำงานในตำแหน่งหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในภาคธุรกิจหลังพ้นจากตำแหน่งราชการ เป็นการป้องกันมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางราชการนำข้อมูลลับภายในหน่วยงานราชการที่ทราบไปใช้ประโยชน์หลังจากออกจากตำแหน่งแล้ว และป้องกันการใช้สิทธิพิเศษในการติดต่อกับหน่วยงานราชการ ในฐานะที่เคยดำรงตำแหน่งสำคัญในหน่วยงานราชการมาแล้ว

การตรวจสอบคุณสมบัติผู้เสนอราคาที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน

“ผู้เสนอราคาที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน” หมายความว่า บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่เข้าเสนอราคาขายในการซื้อพัสดุทางราชการ หรือผู้เข้าเสนอราคาเพื่อรับจ้างทำพัสดุ หรือเข้าเสนองานเพื่อรับจ้างเป็นที่ปรึกษา หรือรับจ้างออกแบบและควบคุมงาน ให้แก่ส่วนราชการใด เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในกิจการของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลอื่นที่เข้าเสนอราคาหรือเข้าเสนองานให้แก่ส่วนราชการในคราวเดียวกัน

การมีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ การที่บุคคลดังกล่าวมีความสัมพันธ์ในลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) มีความสัมพันธ์กันในเชิงบริหาร โดยผู้จัดการ หุ่นส่วนผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ ผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจในการดำเนินงานในกิจการของบุคคลธรรมดาหรือของนิติบุคคลรายหนึ่งมีอำนาจหรือสามารถใช้อำนาจในการบริหารจัดการกิจการของบุคคลธรรมดาหรือของนิติบุคคลอีกรายหนึ่งหรือหลายรายที่เสนอราคาหรือเสนองานให้แก่ส่วนราชการนั้นในคราวเดียวกัน

(๒) มีความสัมพันธ์ในเชิงทุน โดยผู้มีส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดอีกรายหนึ่งหรือหลายราย ที่เสนอราคาหรือเสนองานให้แก่ส่วนราชการในคราวเดียวกัน

คำว่า “ผู้ถือหุ้นรายใหญ่” ให้หมายความว่า ผู้ถือหุ้นซึ่งถือหุ้นเกินกว่าร้อยละยี่สิบห้าในกิจการนั้นหรือในอัตราอื่น ตามที่ กวพ. เห็นสมควรกำหนดสำหรับกิจการบางประเภทหรือบางขนาด

(๓) มีความสัมพันธ์ในลักษณะไขว้กันระหว่าง (๑) และ (๒) โดยผู้จัดการ หุ่นส่วนผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ ผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจในการดำเนินงานในกิจการของบุคคลธรรมดาหรือของนิติบุคคลรายหนึ่ง เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดอีกรายหนึ่งหรือหลายราย ที่เสนอราคาหรือเสนองานให้แก่ส่วนราชการในคราวเดียวกัน หรือในนัยกลับกัน

การดำรงตำแหน่ง การเป็นหุ้นส่วน หรือการเข้าถือหุ้นดังกล่าวข้างต้นของคู่สมรสหรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของบุคคลใน (๑) (๒) หรือ (๓) ให้ถือว่าเป็นการดำรงตำแหน่ง การเป็นหุ้นส่วน หรือการถือหุ้นของบุคคลดังกล่าว

ในกรณีบุคคลใดใช้ชื่อบุคคลอื่นเป็นผู้จัดการ หุ่นส่วนผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ ผู้บริหารผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นโดยที่ตนเองเป็นผู้ใช้อำนาจในการบริหารที่แท้จริง หรือเป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นที่แท้จริงของห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด แล้วแต่กรณี และห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดที่เกี่ยวข้องได้เข้าเสนอราคาหรือเสนองานให้แก่ส่วนราชการนั้นในคราวเดียวกัน ให้ถือว่าผู้เสนอราคาหรือผู้เสนองานนั้นมีความสัมพันธ์กันตาม (๑) (๒) หรือ (๓) แล้วแต่กรณี

หลักการ ๔ ประการ สำหรับการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. การป้องกันผลประโยชน์สาธารณะ คือการทำเพื่อผลประโยชน์ของชุมชนโดยรวมเป็นหน้าที่หลัก ไม่ใช่ผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคล และไม่ใช่ผลประโยชน์ของกลุ่มคน เช่น ทำงานในขอบเขตหน้าที่อย่างเต็มประสิทธิภาพ พิจารณาความถูกต้องไปตามกรอบ และมาตรฐานทางจริยธรรม โดยมีให้ผลประโยชน์ส่วนตนแทรกแซง ไม่ใช่ประโยชน์จากตำแหน่ง หรือข้อมูลภายในที่ได้ขณะอยู่ในตำแหน่ง

๒. การส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดความโปร่งใสของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนต้องอาศัย กระบวนการจัดการที่เปิดโอกาสให้ตรวจสอบได้ กระบวนการตัดสินใจ เปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานเป็นไปอย่างชัดเจน ไม่คลุมเครือ

๓. การส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความรับผิดชอบส่วนบุคคล และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง การแก้ปัญหา หรือจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน ต้องอาศัยข้อมูลจากทุกระดับในองค์กร ฝ่ายนโยบายและแผน ต้องรับผิดชอบต่อในการสร้างระบบและนโยบาย เจ้าหน้าที่ต้องมีความรับผิดชอบในการจัดการเรื่องส่วนตัว เพื่อหลีกเลี่ยงผลประโยชน์ทับซ้อนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และผู้บริหารก็ต้องเป็นแบบอย่างอีกทางหนึ่งด้วย

๔. การสร้างวัฒนธรรมองค์กร โดยผู้บริหารต้องสร้างสภาพแวดล้อมเชิงนโยบายที่ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจเวลาที่มีประเด็นผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้น และการสร้างวัฒนธรรมแห่งการซื้อตรงต่อหน้าที่ เช่น ให้ข้อเสนอแนะและการฝึกอบรม ส่งเสริมให้มีการสื่อสาร และหารือเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนในองค์กรอย่างเปิดเผย

โดยสรุป

การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่ไม่ซื่อสัตย์สุจริต และไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสิ่งสำคัญ จะนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันในรูปแบบต่างๆและในทุกระดับชั้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐจำนวนมหาศาล และไม่เพียงความเสียหายในรูปแบบตัวเงินเท่านั้น แต่ยังส่งผลถึงภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือขององค์กร ดังนั้น สิ่งสำคัญที่สามารถป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ คือความโปร่งใส โดยการเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน และภาคประชาชนสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การแก้ไขกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และการรายงานความผิดที่เกิดขึ้นด้วยวิธีต่างๆ เช่น การร้องเรียน การเข้าร่วมกระบวนการตรวจสอบ เป็นต้น เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และปราศจากการทุจริตคอร์รัปชัน และผลประโยชน์ทับซ้อน

หากทุกส่วนราชการภาครัฐให้ความสำคัญกับการทุจริตคอร์รัปชัน และผลประโยชน์ทับซ้อนอย่างจริงจัง ก็จะทำให้เกิดผลดีกับประเทศชาติโดยรวมในที่สุด

ลงชื่อ.....ผู้เสนอแนวทาง

(นางสาววรรณิ์ ตูลเพ็ง)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลไม้ฝาด

ประธานคณะกรรมการส่งเสริมแผนป้องกัน

และปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ลงชื่อ.....ผู้อนุมัติ/เห็นชอบ

(นายสมนึก เปลี้นเภท)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม้ฝาด